

Võromaa suitsusaunatava

Eda Veeroja
Mooska talu
[Sannah sümdünü helü.wav](#)

© 2015 Fabian Weiss | www.fabianweiss.com

© 2015 Fabian Weiss | www.fabianweiss.com

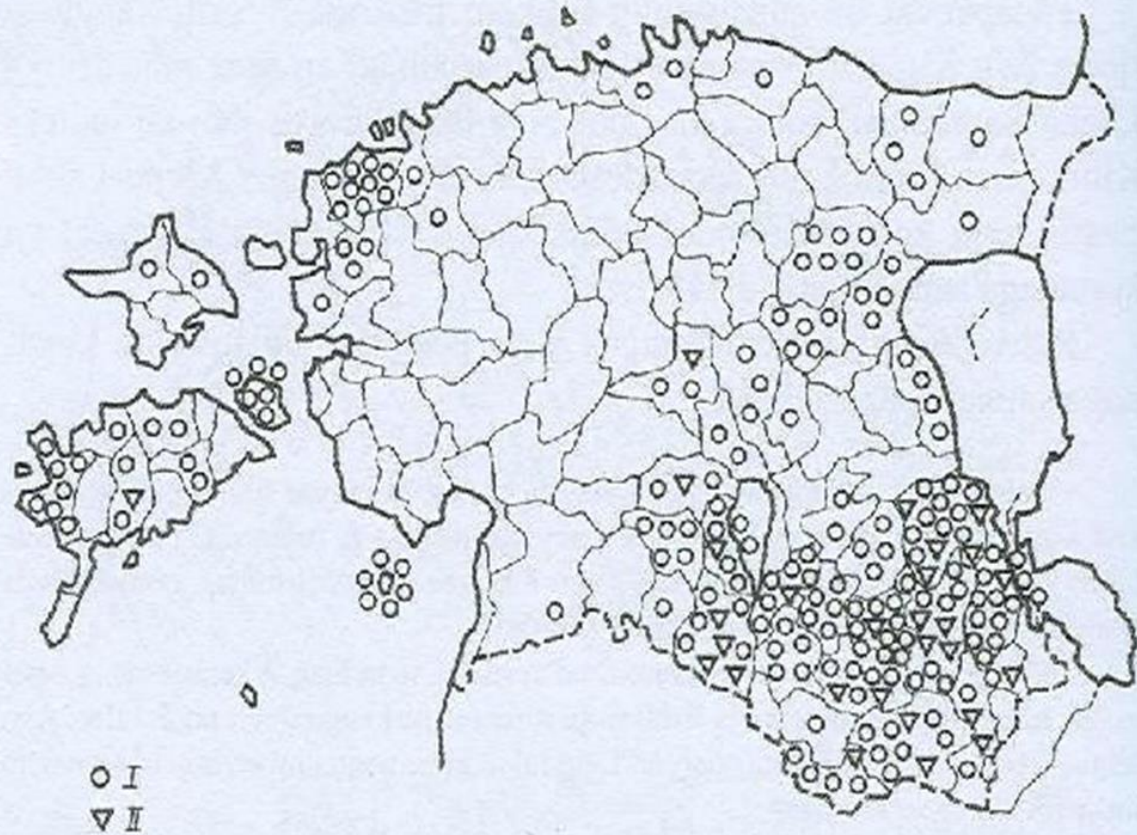
© 2015 Fabian Weiss | www.fabianweiss.com

© 2015 Fabian Weiss | www.fabianweiss.com

© 2015 Fabian Weiss | www.fabianweiss.com

Vana-Võromaa kaart

Joon 28. Suitsusaunad Eestis 1960-ndatel aastatel. Levikukaart. I – ehitatud enne 1940. a. II – ehitatud aastatel 1940–1970.

Tamara Habichti uurimise järgi, kaart koostatud 1970. a. paiku

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Intangible
Cultural
Heritage

Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

The Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage
has inscribed

Smoke sauna tradition in Võromaa

on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity
upon the proposal of Estonia

*Inscription on this List contributes to ensuring better visibility of the intangible cultural heritage
and awareness of its significance, and to encouraging dialogue which respects cultural diversity*

Date of inscription

26 November 2014

Director-General of UNESCO

Irina Bokova

Suitsusaunatava

- Oskused, teadmised, uskumused, tavad, igapäevakäitumine, pühade pidamine, rasketest aegadest läbi tulemine
- Igal talul ja perel erinev
- Hoitud ainult oma peres
- Aja ja vajaduste muutudes muutuv

Täna osatakse:

- sauna ehitada ja hooldada
- sauna kütta ja selitada
- leili visata, vihelda ja vihta teha
- saunas käia ja saunasõnu lausuda
- ennast ja pereliikmeid saunas tohterdada
- saunas taimi kuivatada
- saunas liha suitsutada
- kombeid pidada

Eda Veeroja Mooska talo

Foto: Fabian Weiss

Hävimas või hävinud on:

- saunas elamine
- saunas sünnitamine
- esivanematega suhtlemine saunas
- saunas sellest elust lahkumine
- päeva pööramine
- üleminekuriitused
- ravitsemine
- posimine

Eda Veeroja Mooska talo

Kombestiku edasikandumine ja püsijäämine

- Juurte otsimine
- Lõpp ja algus
- Piir ja piiripealne suhtlemine
- Emaüsa
- Tuli, kivi, vesi, leil
- Taimede ja lõhnade vägi
- Karm ja esivanemad
- Mõte ja sõna
- Helid ja vibratsioonid
- SEADUSANDLUS

Foto: Fabian Weiss

Kelle oma on pärand?

- elurikkus ja elu võimalikkus maal
- Vana Võromaa!!! Võro Instituut
- Rahvakultuuri keskus, muuseumid
- teised koolitus-ja uurimisasutused
- arendusorganisatsioonid, ühendused, võrgustikud
- sündmused, töötoad, festivalid, laadad....
- ettevõtlus
- meediakajastused, eksootika ihalus

Lastele
suitsusauna
ja kommete
seletamine,
näitamine.

Lasteaias,
koolis kuidas
õpetada?

Kombestiku püsijäämiseks:

- **Tavade püsimist toetavad ettevõtmised**

Suitsusauna tava on seotud maaeluga, talueluga. Talupered hoiavad ja annavad kombestikku edasi saunas käimisega ja uute suitsusaunade ehitamisega.

- **Tava tutvustamine ja populariseerimine**

Ettevõtmised kogukondades ja laiemale avalikkusele saunakombestiku tutvustamiseks. Teadmised inimeselt inimesele – saunas käimine.

- **Suitsusaunatavadega seotud uurimised**

Praegusaegsete saunade ja saunakommete uurimine Vana-Võromaa külades. Arhiivimaterjalide uurimine. Mälestuste kogumine ja uurimine.

- **Suitsusaunatavad turismimajanduses ning ettevõtluses**

Suitsusaunu ja saunakombestikku kohalikust tavast lähtudes. Ootame “aeglast külalist”, kellel on huvi paikkonna kultuuripärandi vastu.

Suitsusaunatavadega seotud uurimised

Välitööde käigus 2011 – 2014 on kogutud lugusid, uuritud praegusaegseid tavasid ja saunade kasutust.

Välitööd. 2010-11 Vana-Võromaa erinevatest kihelkondadest 15 intervjuud (kogunud Nele Reimann).

2011 Urvaste kihelkonnas Urvaste ümbruses (TÜ tudengid), 2012 Pühajõe ja Võhandu ääres olevad suitsusaunad (2 tudengit), 2013 Vahtseliina kihelkonna Viitka ümbrus (TÜ tudengid).

Vahtseliina khlk Viitkal 2013, TÜ tudengid. Pilt: Külli Eichenbaum

Välitööde põhjal uurimustööd, artiklid, pildid, andmebaasi täiendamine.

Materjali hoitakse Võru Instituudis ja TÜ-s.

MTÜ Vanaajamaja korraldab palkhoonete ehitamise praktilisi kursusi traditsioonilise ehituse koolituskeskuses Moostes. Palksauna ehitamine.

Kursused ka rahvusvahelisele seltskonnale. Huvilisi on olnud Euroopa riikidest, aga isegi Ameerikast.

Suidsusann: Habichti Tamara uurmistüüst üleilma tähtsä kultuuriperändüseni

Suidsusann: Habichti Tamara uurmistüüst üleilma tähtsä kultuuriperändüseni

Om asju, mis mi arvaten piät püsümä tulõvide põlvkundõ jaos. Üts sääne asi om savvusann ja sannakombõ.

Jõulukuu 16. pääväl 2016 arotasõ uurja ja praktiku savvusanna perändi ümber Tarton Eesti Rahva Muuseumin kokko korjuval seminärl „Suidsusann: Habichti Tamara uurmistüüst üleilma tähtsä kultuuriperändüseni“.

Pääle seminäri, õdagu kellä kuvvõ paiku läämi Piusa jõõ Ürgoru Puhkeskuse SUIDSUSANNA <http://www.puhkemaja.ee/>, söömi ütenukuun õdagust ja kõnõlemi suidsusannast. Sanna tulõjal palõmi hindäst teedä anda ldamba 13.12.2016 : Eda Veeroja, +372 5032341, Eda.veeroja@gmail.com

Loe edesi: Suidsusann: Habichti Tamara uurmistüüst üleilma tähtsä kultuuriperändüseni

Savvusannast

Täpsäle olõ-i teedä, kiä om sausüüjä, a savvusanna man om timä kotus.

Savvusann om ilma korsnaldä sann. Sannan om suur keresesga ahi, midä küetäs õigõ mitu tunni. Kütmise aigu tulõ savv sanna sisse ja lämmistäs lissas keresekuulalõ umakõrda sannaruumi. Ku puu' omma' ahon palanu, lastas viimane savv sannast välä. sann saistus parra ao ja sõs võva' edimäde' sannaldõ tulla'. Egä savvusann om uma hengegä, midä tiid ja tund sanna peremis kõgõ parõmbahe.

Innembidse aol oli' kõik Eestimaa talosanna' savvusanna'. Korsnaga sannu naati tegemä koskil sada aastakka tagasi. Täimbädes om inämbüs sannust korsnaga. Pruugin olõvit savvusannu om inämb alalõ Eesti kagunükan võrokõisi ja setoolõ man, muial Eestin trehväs näid harva.

Savvusannan käimine om komnõ, mis lätt perin põlvõst põlvõ edesi. Noorõ nägevä vannu mant, kuis sanna küttä, kuis sannan otdas ja kuumuudu sanna kõrran hoita. Häste ja kõrraliguit küet sannan olõ-i mõrro, lõunõit saat võtta nii kuis tervüs kand, sann püsüs hulk aigu lämni ja iho saa kerges.

Tuujao, et arvo saia, mäine vaih om savvusanna ja mõnõ muu sanna vaihõ, tulõ iks esi savvusannan är kävvü.

Vana-Võromaa suidsusannakombõ omma UNESCO üleilma tähtsä kultuuripärändüse

nimekirän!

UNESCO tunniskiri ja otsus

Eda Veeroja Mooska talo

Why Estonia

7 must-have Estonian experiences by Kerli

Written by:

Kerli

Musician

These activities will give you a taste of the best Estonia has to offer, including health and wellness for the body and mind.

Sauna

It is no coincidence that sauna plays a huge part in our culture, as it is as healing and cleansing for the spirit as it is for the body. Back in the old days, sauna was the place of childbirth as well as the place where people went to die. In the more modern days, Estonians freak out when they don't get to visit the sauna at least once a week. We take our sweet time during the Sunday sauna, using "kaseviht", a bundle of birch branches with which we beat the body to eliminate toxins, to give ourselves or each other a massage of sorts. The sauna is especially epic if you find one with a body of water near it - you sit in the sauna until you can't take the heat anymore and jump into the cold water right after. Orgasmic is the word that comes to mind. A must-try when in Estonia!

[MUST HAVE`s by Kerli](#)

Kas kõik seo avitas kombit ja tiidmisi hoita? Midä mi taha?

- Suitsusaunatava kestab edasi: suitsusaunakombestik on kogukonnas au sees ja väärtustatud ka laiemalt.
- Kombestikku tuntakse ja antakse edasi isikliku osalemise ja kogemuse kaudu.
- Peredes käivad nii vanad kui noored suitsusaunas ning tuntakse saunakombeid, lugusid antakse peresiseselt edasi.
- Perede suitsusaunade lammutamine ja ümberehitamine on vähenenud.
- Ehitatakse uusi suitsusaunu ning renoveeritakse olemasolevaid.
- Külakogukonnas on toimivad koostöövõrgustikud, muuhulgas taastunud saunas liha suitsutamise tava.

KAS JA KUDAS ELAB PEREDES KOMME SUITSUSAUNAS KÄIA?

TEHTAGU:

- kättesaadav õppimise ja nõustamise võimalus neile, kes seda vajavad
- raamatukesi, manuaale (ka võõrkeeles)
- muuseumikesi ja külustuskeskusi
- uuringuid mõjust tervisele
- rohkem saunu, kuhu koos pererahvaga kogema saab minna...

Suvised töötoad Mooska talus

- sauna kütmine; ohutus saunas;
- saunas liha suitsutamine;
- vihategu; vihtlemine;
- esivanematega suhtlemine saunas; saun ja pööripäevad; kuu ja saunakombed; hinge aeg;
- saunasõnad; puhastumine; lõpetamine; uue loomine; tänulikkus;
- sauna perenaine; sauna peremees; naise elukaar; mehe elukaar;
- (välis)külalised suitsusaunas;
- lapsed ja suitsusaun...

Vett, tuld ja saunaleili ei tohi kellelegi keelata!

Haanimaa Suidsusanna nätäl:

9. - 12. august 2018

Olkõ terve!

Eda.Veeroja@gmail.com

tel: 5032341

www.savvusann.ee